Nr. 8. **Dodatek do Tygodnika katolickiego** Nr. 8.

Kronika Soborowa.

VIII.

Rzym 4 lutego.

Rozpoczynamy dzisiaj *Kronikę* naszą od kwestyi nieomylności. — Nie podobna jéj omijać ze względu na ogromne poruszenie jakie właśnie kwestya ta sprawiła w całym świecie i ze względu na to, że nią się mianowicie wszystkie dzienniki zajmują obecnie. Rozgłos spowodował właśnie Ojców Soboru, że postawili żądanie, aby Sobór orzekł w téj mierze stanowczo naukę kościoła. Żądań albo petycyi, trzy dzisiaj jest znanych. Pierwszą z nich, jużeśmy czytelnikom naszym podali i ta właśnie podpisana jest przez Księdza Arcybiskupa Prymasa Gnieźnieńskiego i Poznańskiego Dodać tylko winniśmy list, który dołączony był do tegoż postulatum, list wzywający Biskupów do podpisywania. Brzmi on w tekscie łaińskim jak następuje:

Reverendissime et Excellentissime Domine!

Quemadmodum petitio his litteris adposita ostendit, infrascripti Episcopi, cum aliis quoque convenerunt, ut ab oecumenico Concilio sanctionem catholicae doctrinae flagitarent, qua supremam, ideoque ab errore immunem auctoritatem Romani Pontificis, in rebus fidei et morum Apostolica potestate universis fidelibus praecipientis, profitemur.

Interest vero maxime, ut quam plurimi Patres ejusmodi sanctionem vel eadem vel simili ratione postulent.

Rogamus ergo, Reverendissime et Excellentissime Domine, et tam ipse huic propositioni seu petitioni subscribas, quam alios etiam Reverendissimos Patres, quos noveris animi consensione conjunctos, ad subscribendam invites.

Deinde petitionem, Tuo nomine, et, si fieri possit, aliorum etiam Patrum subscriptis nominibus auctam, ad unum Episcoporum has litteras dantium, quo citius licebit, remittere velis.

Subscriptiones ita collectas peculiari Congregationi, a Sanctissimo Domino nostro Pio PP. IX., pro propositionibus expendendis nominatae, exhibebimus.

Quod si alium forsitan ejusdem rei postulandae modum aptioremælioremque censueris, rogamus, ut propriam petitionem eidem Congregationi proponere non ommittas.

Folia rationes, ob qua petitio haec opportuna et necessaria censetur, Conciliorumque provincialium sententias continentia, Excellentia Tua Reverendissima pro libito retinere poterit.

Sincerissimi obsequii signis permanemus Tibi,

Excellentissime et Reverendissime Domine

Romae, die 3. Januarii 1870.

addictissimi et humillimi famuli.

Na liście tym podpisanych było 18 Biskupów, drugie tyle podpisało niebawem, tak że powstała lista Ojców którąśmy w przeszłym numerze wymienili. Obecnie, jak zapewniają liczy taż petycya 420. Przeciw niéj to, a raczéj przeciw argumentom, na których jest oparta, powstał prof. Dölinger w znanym czytelnikom liście, którego podaliśmy krótki rozbiór.

Bywały czasy, jak n. p. za Koncylium w Konstancyi (Kostnicy), że rozprawa jednego uczonego męża pokierowała sądem całego Soboru. To samo zdaje się miał na myśli uczony profesor odzywając się publicznie, i jak to świeżo oświadczył — „jako publiczny nauczyciel teologii i najstarszy z teologów niemieckich.“ Czasy atoli się zmieniły. Dawniéj snać było w zwyczaju „jurare in verba magistri“ — dzisiaj już nauki teologiczne w szerszym rozwinęły się zakresie i ztąd pochodzi, że n. p. „Unita Cattolica“ ogłasza list studenta teologii, który wcale nie po studencku zbija argumenta monachijskie. List profes. Döllingera nieosięgnął żadnego skutku, bo sami przeciwnicy ogłoszenia nieomylności, przyznają otwarcie, że sławny profesór z niczego niedowiódł, a co najmniéj tego, aby petycya w mowie będąca miała być opartą na błędach.

Krom podania pierwszego wystósowali Biskupi Włoscy osobno drugą petycyą domagającą się od Soboru aby orzekł wyraźnie i bez ogródki naukę Kościoła w sprawie nieomylności wyroków Papieskich. Petycya ta brzmi jak następuje:

Sacro Concilio oecumenico Vaticano!

A Sacra oecumenica Synodo Vaticana infrascripti Patres Dioeceseon praesertim Italiae, prae oculis habentes Verba S. Evangelii nec non Ecclesiae doctrinam et monumnnta, atque S. Thomae Doctoris Angelici, Ecclesiae totius, et eorum patriae gloriae et ornamenti, oraculo suffulti, qui solemni sententia edixit: „Ad Summi Pontificis auctoritatem pertinere finaliter determinare ea quae sunt fidei ut ab omnibus inconcussa fide teneatur, et ideo ad solum ejus auctoritatem pertinet nova editio Symboli sicut et omnia alia quae pertinent ad totam Ecclesiam;“ (2a 2ae, qu. I, art. 10); et alio gravissimo effato S. Alphonsi de Ligorio altero Ecclesiae et patriae praeclarissimo lumine permoti, humillime instanterque efflagitant, ut ipsissimis verbis ejusdem S. Alphonsi in peculiari disertatione sancire velit: „*Quod licet Romanus Pontifex quatenus peculiaris persona sive privatus Doctor possit errare sicut etiam est fallibilis in quaestionibus meri facti, quae ex hominum testimoniis praecipue pendent, cum tamen Papa loquitur tanquam Doctor universalis definiens ex cathedra, nempe ex potestate suprema, tradita Petro, docendi Ecclesiam, tunc in controversiis fidei et morum decernendis ab errore esse immunem.*“

Nec mirum videri poterit id ab iis exquiri, cum ipse S. Augustinus, de alia dogmatica veritate disserens, ad rem ait: „Quoniam quaestionis hujus obscuritas prioribus Ecclesiae temporibus magnos Viros, et magna charitate praeditos Patres Episcopos ita inter se compulit, salva pace disceptare donec plenario totius orbis Concilio, quod saluberrime sentitur etiam remotis disceptationibus firmaretur.“ (De baptismo, con. Donatist lib. 1, cap. 7). Pronam difficultatem diluit S. Hilarius: „*Sed male alius intelligit?* Damnemus in commune vitiosam intelligentiam, non auferamus fidei firmitatem.“ (De Sinod. n. 88).

Następują podpisy 60 Biskupów, którzy się zwykl zbierać na narady prywatne u kardynała Riario Sforza. —

Trzecią wreszcie petycyą ułożoną we formie schematu podali Biskupi Hiszpańscy, Angielscy i z Ameryki południowéj. Proponują oni, aby Sobór orzekł nieomylność wyroków papiezkich nie wprost, aby jednak tylko po-

tępił trzy przeciwne zdania, wedle których Sobór ma być wyższy nad papieża, albo że wolno od Papieża do Soboru apelować, albo że wyrokom papiezkim winno się tylko zewnętrzne posłuszeństwo, i że zdanie lub pisma przez niego potępione nie konieczne jeszcze za złe trzeba uważać. Ale otoż w mowie będący schemat:

„Schema pro Infallibilitate Romani Pontificis ex principiis jam ab Ecclesia universa receptis logice clareque definienda.

In ipso capite de Romano Pontifice *) damnatis primo loco erroribus contra ejus Primatum, haec vel similia, si placeat, adjungi poterunt:

omnino reprobamus eorum temeritatem, qui a Summi Pontificis judiciis supremis ad Concilium oecumenicum apellare audent.

Deinde prorsus damnamus perversas eorum cavillationes qui dicere audent, externum quidem obsequium, non autem internum mentis cordisque assensum Romani Pontificis judiciis esse praestandum.

Insuper omnino reprobamus eorum loquendi et docendi rationem, qui temeraria quadam et praepostera divisione inter coetum Episcoporum et Summum Pontificem excogitata, disputant uter eorum videatur esse major, et sic caput a corpore, Petrum ab Ecclesia distrahere et disjungere conantur: quasi fratrum coetus, quos Petrus etiam in successoribus suis confirmare jubetur, posset unquam ab illo desciscere, cujus fides a Christi promissione nunquam deficiet, aut iis, qui a Petro docendi sunt et confirmandi ipsum contra docere et confirmare liceat.

Neque minus rebrobandam judicamus illorum sententiam et agendi rationem, qui, ut errores a Romano Pontifice damnatos in vulgus effundere liberius valeant, dictitare non verentur: verum sensum librorum ex quibus damnatae hujusmodi propositiones excerptae sunt, a Pontifice haud rite intellectum fuisse.

Rationes ob quas Schema supra propositum magis expedire creditur.

Primo. Sperari tuto potest fore, ut hujus modi schema Patribus quasi universis magis arrideat, et eorum unanimi fere suffragis confirmetur: — continet enim certa et inconcussa doctrinae Catholicae principia jam in universa Ecclesia recepta, quae agnoscunt et profitentur omnes, paucis exceptis, quorum numerus adeo exiguus est, ut ejus nulla ratio habenda videatur.

Secundo. Plena haec Patrum omnium (vel saltem fere omnium) consensio, non solum expedit, sed omnino postulari videtur quando agitur de capite doctrinae definiendo; praesertim in re tanti momenti quae sane nemine (si id fieri possit) dissentiente definiri deberet.

Tertio. Hoc autem tempore ejusmodi unanimitas summopere necessaria videtur ob voces in vulgus sparsas et ubique creditas, quibus magna inter Patres hac de re discordia esse perhibetur. Unanimis Patrum definitio hostibus nostris hic temere gloriantibus os penitus obstrueret, et maximam Ecclesiae Dei aedificationem pararet. Profecto satis hostium externorum habemus quin in ipsis Ecclesiae castris nova dissidia excitemus, vel ullo modo fovere videamur.

Quarto. Praepositus implicite definiendi modus, quamvis sit indirectus, videtur tamen, tum vi tum simplicitate praestare. Clarior enim est et plura forsan continet quam definitio formalis et explicita. Haec enim pluros cavillondi locos theologis subpeditabit; disceptabitur perpetuo inter eos. quando et quibus rerum adjuncti Romanus Pontifex omnes Christifideles alocutus fuisse et infallibile judicium protulisse credendus sit. Indecisae adhuc manebunt omnes illae quaestiones, etiam inter piissimos Pontificiae Infallibilitatis propugnatores hactenus agitatae de Persona Pontificis docentis publica et privata; de vera lectionis *ex cathedra* significatione; de rebus, quae ad fidem moresque vere spectant. Immo violentius forsan erumpent hujusmodi quaestiones et longe majori animi contentione pertractabuntur.

Quinto. In proposito autem definiendi schemate nulla fit nullaque requiritur definitio expresse; nam inerrantiam Romani Pontificis cum Ecclesiae ipsius infallibilitate conjungit, eamque veluti logicam ipsius Primatus sequelam, et veluti corrollarium exhibet adeo ut tam late pateat, iisdemque limitibus contineatur ac ipsa Ecclesiae Infallibilitas ipseque divinitus Primatus: quae quidem fidei principia jam ab eo Ecclesiae ipsius primordiis satis fixa et determinata sunt. Hujusmodi formalis definitio cum vi sua ad omnia enim retroacta saecula protenderetur, facile universum historiae ecclesiasticae campum, totiusque Bullarium theologorum cavillationibus, et haereticorum impiorumque adversus Romanos Pontifices criminationibus jam fere sopitis aperiret.

Igitur hac nostra definiendi ratione, causa nulla praebetur sive theologis sive fidelibus, dubitandi aut cavillandi circa jussa et decreta Sti. Pontificis, cujus sapientissimo consilio, dum pascit tam agnos quam oves, sicut decet filium erga Patrem omnia reverenter et amanter relinquuntur.

Być może, że trzy petycye oddane komisyi *pro expendendis Patrum propositionibus,* przedłożone zostaną Soborowi w czasie narad nad schematem drugim tyczącym się spraw wiary, w którym zresztą jest rzecz o kościele.

Znajdują się atoli Ojcowie Soboru mianowicie ze stron gdzie wiele jest protestantów i różnowierców, którzy się obawiają że orzeczenie uroczyste Soboru w téj sprawie, spowoduje niepokój pomiędzy ich owieczkami, dla tego właśnie, że w ostatnim czasie kilku pisarzy zdołało rozburzyć umysły i nastroić je na przeciwne usposobienie. W tym więc duchu wystosowali prośbę nie do Soboru jak tamci, jeno w prost do Ojca świętego, prozbę którą się niektórym dziennikom podobało nazwać protestacyą przeciw nieomylności. Pomiędzy podpisani Biskupów, któreśmy na samym końcu ostatniéj *kroniki* podali, widzieli czytelnicy nasi podpis Biskupa Mogunckiego Kettelera. Otóż na dowód, wystarczy to przypomnieć, że petycya w mowie będąca niczem mniéj nie jest jak protestem przeciw nieomylności w ogóle, że tenże Biskup w liście pasterskim który wydał na odjezdnem, wyraźnie wyznaje swą wiarę w nieomylność Papieża, rozsądzajaceg i uczącego w sprawach wiary i obyczajów. Oczywista, Biskupi Niemieccy najwięcéj mają powodów do obawiania się niepokojów w swych dyecezyach. Czy obawy ich słuszne, nie naszą rzeczą roztrzygać, bo rozsądzi to sam Sobór Przy

---

*) Mowa ta o schemacie II. de fide, który Ojcowie nie dawno temu otrzymali. Treścią tego schematu, na który się składa mniéj więcéj 200 stron druku (4o) są dogmatyczne artykuły o Kościele. — Piérwszy schemat de fide jak wiadomo tyczył się nowoczesnych błędów. — Cztery schemata dyscypliny, które już rozebrano, a z których ostatni jest obecnie przedmiotem obrad Soboru, są następującéj treści:

1. De Episcopis, De Synodis, De vicariis generalibus.
2. De Sede Episcopali vacante.
3. De vita et honestate clericorum.
4. De parvo catechismo. — (Ma być jeden katechizm dla całego Kościoła ułożony).

pomnimy tu tylko czytelnikom naszym, że i na Trydenckim Soborze domagali się Biskupi niemieccy, aby Sobór nie potępiał bez ogródki błędnych nauk reformatorów ówczesnych i nie stawiał nauki kościoła w tak ostréj formie kanonów zaczynających się od słów: „Si quis dixerit“ a kończących się słowy: „anathema sit.“ Sobór jednak uznał za potrzebne zdanie ich pominąć. Ale otóż i petycya w mowie będąca w dosłownem tłumaczeniu wedle *„Agence Havas“*

Ojcze najświętszy!

Otrzymaliśmy list drukowany, zawierający treść adresu przedłożonego Ojcom Soboru do podpisania. Adres ten wzywa Sobór powszechny, aby zechciał orzec powagę najwyższą i w skutek tego nieomylną Biskupa Rzymskiego dającego przepisy wiernym całego świata w rzeczach wiary i obyczajów, na mocy jego apostolskiéj władzy.

Zadziwiającą to bezsprzecznie rzeczą widzieć, że sędziowie wiary są wezwani do tego, aby za nim jeszcze sprawy wysłuchali, ogłosili oświadczenie się opatrzone ich podpisem, odnośnie do sądu, jaki ma być wydany. Jednakże w sprawie tak ważnéj, osądziliśmy, że trzeba się udać do Ciebie samego Ojcze najświętszy, któryś otrzymawszy od Pana posłannictwo paszenia jagniąt i baranków, dzierżysz pobożną troskę o dusze okupione krwią Chrystusową, i który w miłości ojcowskiéj pomnisz na niebezpieczeństwa, jakie im zagrażają.

Minęły czasy, w którychby prawa Stolicy Apostolskiéj były przez katolików w wątpliwość podawane. Nie masz nikogo, ktoby nie wiedział, że tak samo jak nie można istnieć bez głowy, tak też nie może być Soboru reprezentującego cały Kościół bez następcy świętego Piotra, i wszyscy słuchają z jak największem posłuszeństwem rozkazów świętéj Stolicy. Nad to Sobór Trydencki orzekł to co wierzyć powinni wierni względem powagi Biskupa rzymskiego.

Tak samo również i Sobór Florencki, którego dekret w tym względzie powinien być tém ściśléj zachowywany w całości i w artykułach pojedyńczych, że jest wynikiem wspólnéj zgody Kościoła łacińskiego i kościoła greckiego, i dla tego, że jeśli Bóg raczy zwrócić oczy miłosierdzia swego na wschód, tylu dotknięty klęskami, ten dekret właśnie będzie podstawą odnowienia unii.

Dodajmy, że w obecnéj nawałnicy, musi Kościół podejmować przeciwko tym, którzy toczą wojnę przeciw religii, jako instytucyi szkodliwéj rodzajowi ludzkiemu, walkę nową i nieznaną w innych wiekach, do tego stopnia, że w żaden sposób nie zdaje się być stósownem nakładać ludzom katolickim, kuszonym ze wszech stron przez tyle zawziętych podstępów, więcéj dogmatów, których Ojcowie Trydenccy nie ogłosili.

Z resztą, jak mówi Bellarmin z całym Kościołem katolickim: „Orzeczenia wiary zależą przedewszystkiém od tradycyi apostolskiéj i zgody Kościoła,“ a chociaż Sobór powszechny najkrótszą jest drogą do poznania wiary całego Kościoła, wszelako od czcigodnego owego Soboru, który odbyli Apostołowie w Jerozolimie z przodkami, aż do owego w Nicei, były niezliczone błędy pojedyńczych kościołów potępione i wytępione przez decyzye następcy świętego Piotra, zatwierdzone zgodą całego Kościoła.

Jest rzeczą niewątpliwą, że wszyscy chrześcianie winni szczere posłuszeństwo dekretom Stolicy Apostolskiéj. Nad to ludzie uczeni i pobożni uczą, że to co Papież postanowi, mówiąc ex cathedra w sprawach wiary i obyczajów, jest niezmienne nawet bez zgody kościołów, w jakikolwiek sposób objawionéj.

Wszelako nie można tego milczeniem pominąć, że istnieją jednak wielkie trudności wynikające z orzeczeń i czynów Ojców Kościoła, zapisanych w dokumentach autentycznych historyi i samejże nauki katolickiéj, a przynajmniéj, że jeśli te trudności nie zostaną rozwiązane, będzie niepodobieństwem, aby nauka polecona w adresie wzmiankowanym była podaną ludom chrześciańskim jako objawiona przez Boga.

Lecz duch nasz wzdryga się przed podobnymi rozprawami i ufając dobrotliwości Twojéj, błagamy Cię, abyś na nas nie nakładał konieczności podobnych obrad. Nad to, pełniąc obowiązki biskupie w narodach katolickich największéj wagi, znamy przez codzienne obcowanie, stan rzeczy, jaki u nich istnieje

A jest nam znaną, że definicya, która jest żądaną, podałaby nową broń nieprzyjaciołom religii, aby wzbudzić przeciw Kościołowi katolickiemu niechęć nawet tych ludzi, którzy jako najlepsi są znani, i jesteśmy pewni, że przynajmniéj w Europie dałaby ta sprawa rządom naszych krajów powód albo pozór do umniejszania praw, jakie pozostają jeszcze Kościołowi.

Wyłożyliśmy te rzeczy Twéj Świętobliwości z otwartością jakąśmy winni Ojcu wspólnemu wiernych i prosimy, aby za Twym rozkazem się stało, żeby nauka, któréj uchwalenie jest żądaniem, nie była przedłożoną pod obrady Soboru powszechnego.

Tymczasem, upadając do nóg Twoich, prosimy o Twe błogosławieństwo apostolskie dla nas i dla ludów, które mamy za obowiązek prowadzić do Boga.

Waszéj Świątobliwości słudzy najpokorniejsi, najposłuszniejsi i najprzywiązańsi.

Ilu Biskupów powyższą petycyą podpisało, powiedzieć tego na pewne nie możemy. Jest więcéj podpisów jak te, któreśmy na końcu ostatniéj *kroniki* podali bo i Biskupi francuscy znajdują się pomiędzy petycyonującymi.

Myliłby się wszelako, ktoby z adresu powyższego chciał wnosić, że Biskupi na nim podpisani podali go jedynie dla tego, aby się téj sprawie opierać. Powodu do tego szukać należy w tém, że życzeniem Ojca św. jest, aby każdy z Ojców Soboru bez ogródki wypowiadał swe zdanie. Ztąd właśnie aż trzy adresy podano żądające, aby sprawa nieomylności była wziętą pod decyzyą Soboru, a jeden proszący o to, aby Ojciec św. sprawy téj nie pozwalał roztrząsać na Soborze. Autorowie ostatniego tego adresu wyznają wiarę w nieomylność Papieża uczącego ex cathedra, mniemają przecież, że chwila dziś niestosowna, aby dogmatycznie rzecz określić i dla tego właśnie podali swój adres.

Nie jest to z resztą osobiste tylko nasze zdanie. Opieramy je bowiem na słowach Biskupa Orleanu, które przytacza pismo w jego dyecezyi wydawane p. t. *„Annales religieuses d'Orléans,“* Biskup miał powiedzić: „Jestem pełen czci dla charakteru Piusa IX jako króla, i poddaję się bezwzględnie jego powadze najwyższéj jako głowie kościoła. Gdyby nas był Papież powołał do Rzymu po to, abyśmy przyjęli i podpisali nauki przezeń sformułowane, byłbym pospieszył to uczynić z posłuszeństwem synowskiem; ale ponieważ nas wezwał na to, abyśmy rozprawiali nad rzeczami, które mają być sformułowane, dla tego mniemam, że rozprawiając, czynię akt posłuszeństwa.“

Szkoda tylko, że niejedna z tych rozpraw zbyt prędko dochodzi do wiadomości publicznéj. Prawda, że adresy i petycye nie należą ściśle wziąwszy do spraw we-

wnętrznych Soboru, wszelako byłoby lepiéj gdyby i one były pozostały do czasu w tajemnicy.*)

Wszelako i to trzeba wziąść na uwagę, że niejeden z tych dokumentów doszedł do wiadomości publicznéj mimo woli Ojców. Kardynał Schwarzenberg zaprotestował w tych dniach w znanem pismie „Volksfreund" przeciw temu, że jemu przypisywano ułożenie petycyi do Ojca św. mającej na celu zmianę numeru drugiego w liście apostolskim „multiplices inter," przeczy nadto rzeczony Arcybiskup pragski, jakoby on miał także to postulatum podpisać.

Jest to nowy dowód, jak dalece trzeba *cum grano salis* słuchać tego, co prawią katolickie pisma liberalne o opozycyi w Soborze. W ogóle coraz bardziéj nabierać musimy przekonania, że tylko i wyłącznie liberalni katolicy podnoszą burze, podczas gdy pisma innowierców często zupełnie inaczéj przemawiają. Oprócz tego cośmy przytoczyli już dawniéj z „*Diplomatic Review*" np. możemy dzisiaj na poparcie naszego zdania wskazać na to co mówi gazeta włoska „*L'Opinione*" w jednym z ostatnich numerów i to o nieomylności. Ducha téj gazety ktożby nie znał, a jednak twierdzi ona między innemi że: „pobożni (tém mianem częstuje katolików w ogóle) wierzyli zawsze w tę nieomylność (Papieża) a ci którzy się jéj chcą opierać na Soborze, czynią to więcéj z ducha liberalnego jak aby mieli sobie chcieć przywłaszczać nieomylność któréj odmawiają Ojcu św."

Niczem to wszelako w porównaniu do tego co mowi organ rewolucyjny włoski: „*Gazetta d'Italia*", z któréj wyjmujemy następujące słowa:

Podczas gdy Parlament włoski nie może utrzymać w kupie 220 deputowanych aby módz obradować, cóż widzimy w Rzymie? Jakoby trąba Ezechiela zabrzmiała od końca do końca świata, jakoby wiatr „afflatus Dei," powiał był od czterech stron ziemi, widzimy przeszło 700 prałatów gromadzących się, w niepohamowanem pragnieniu oglądania miasta wiecznego, Urbs catholica. Prałatów tych nie ustraszyła dalekość podróży; przybyli bez biletów daremnych, bez uwolnienia od opłaty pocztowéj (jak tego używają deputowani włoscy) i pozostają tam pod rozkazami Papieża, nie przerażając się ani żadnemi przewidzeniami ani niewygodami nowego pobytu. Widowisko prawdziwie podziwienia godne, które nas zmusza do uznania, że podczas gdy we Włoszech system parlamentarny zdaje się być rażony powietrzem od lat dziesięciu, w kościele katolickim, gdzie forma parlamentarna liczy już dziewiętnaście wieków istnienia, przedstawia się ona w całéj żywotności, jakoby ogłoszenie rzeczypospolitéj powszechnéj katolickiéj dopiero wczoraj było nastąpiło! Widowisko szczytne, które upokarza — jeśli nie nas, to przynajmniéj promotorów anti-soboru, co się cieszył życiem tak długiem jak kwiat róży tak iż dzisiaj nikt już nie wspomina o nim ani nawet sam szan. Ricciardi! Rzym stał się dzisiaj w rzeczywistości tem, czem było starożytne Jeruzalem w dniach Zielonych Świątek, kędy wedle słów Ewangelii apostołowie otrzymali dar języków i byli rozumiani przez wszystkie narody. *Mogłożby się zdarzyć żeby wieża Babel ponowić się miała w Rzymie w sprawie nieomylności?* Są którzy tak myślą, są którzy się tego spodziewają; ale my ani nie myślim o tém, ani się tego nie spodziewamy. My wierzymy że nawet definicya kwestyi tak ważnéj nie powinna nas przestraszać."

Sądzimy, że powyższy ustęp z dziennika, który z taką nienawiścią przemawia zwykle o kościele i stolicy Apostolskiéj, nie potrzebuje żadnego komentarza. Sami nieprzyjaciele kościoła przejmują nas otuchą że: „*desiderium peccatorum peribit.*"

Krom petycyi tyczących się nieomylności istnieje jeszcze podanie Biskupów wschodnich: armeńskich, maronickich, koptyjskich i syryjskich z patryarchą Cylicyi Hassum'em na czele, domagające się aby Sobór wziął pod obrady prawo ludów i w téj mierze dał pewne przepisy, dzisiaj więcéj niż kiedy indziéj potrzebne. Wspomnieliśmy już w jednym z poprzednich numerów, że znany publicysta angielski David Urquhart w broszurce swéj p. t. „*Appello al Papa*," obszernie wskazywał na potrzebę, aby zasady chrześciańskiéj nauki wprowadzone zostały na nowo do prawa narodów, bez których ono w ostatnich czasach prawdziwie pogańskiem się stało.

Myśl tę, na którą Urquharta przywiodły głębokie i długoletnie studia nad prawem narodów, pochwycili

---

*) Podalismy w zeszłym numerze *Kroniki* część ,,monitum," które wręczył sekretarz Soboru Biskupom, wzywając ich do zachowywania tajemnicy. Dzisiaj podajemy je w całości:

Monitum

Eminentissimorum Praesidum Congregationum generalium, publicatum in Congreg. generali die 14 januarii 1870.

In sacro sancto Concilio Tridentino, die 17 februarii anno 1562, Cardinales Praesides graviter Patres admonuerunt, ne ea quae examinanda proponebantur, evulgarent, antequam in publica sessione ederentur, recitatis per secretarium Angelum Massarelli verbis sequentibus: ,,Reverendissimi Patres! Sciunt Dominationes Vestrae, quam indignum sit, quamque indecens, ut decreta et alia. quae Patribus examinanda proponuntur antequam firmentur et in publica sessione edantur, evulgentur.

„Quare Illustrissimi DD. Legati et Praesides admonent atque etiam hortantur Dominationes vestras, ut pro honore atque existimatione hujus sacri Concilii et ad obviandum scandalis, quae oriri possent, Decreta et alia quaecumque, quae examinanda proponuntur non evulgent, neque eorum exemplum alicui extra gremium Concilii exhibeant, neve extra civitatem ad aliquos transmittant, idque ne a suis familiaribus fiat, severissime prohibeant." Jam vero, quoniam non sine magno animi nostri dolore et juxta bonorum omnium offensionem id modo accidit, de quo suo tempore lamentabantur Cardinales Concilii Tridentini Praesides, idem monitum instaurare cogimur atque illud iis omnibus serio inculcare, qui in litteris Apostolicis „Multiplices inter" Num. III. recensentur, videlicet omnibus et singulis Patribus, officialibus Concilii, Theologis, Sacrorum Canonum Peritis, ceterisque, qui operam suam Patribus vel Officialibus praedictis quovis modo in rebus hujus Concilii praebent maxime cum ob effrenam publicarum ephemeridum licentiam multo majora scandala ex secreti violatione nascantur, et habeatur in iisdem apostolicis litteris expressum summi Pontificis de secreto servando praeceptum, quod praeceptum sine gravis culpae reatu transgredi nemini licet.

E secretaria Concilii Vaticani die 14 januarii 1870.

Josephus,

Ep. S. Hippoliti, secretar.

Biskupi wschodni i uczynili ją przedmiotem niniejszéj petycyi swojéj, którą podajemy w tłomaczeniu wedle *„Osservatore di Milano.“*

„I. Liczne i bezustannie stojące woojska, których liczba powiększyła się jeszcze poborem, wprawiły świat w nieznośne położenie. Podatki uciskają ludy, duch niewiary i zapomnienie praw w sprawach międzynarodowych, dają największą łatwość podejmowania wojen niesprawiedliwych i niezapowiedzianyeh, co podobne jest do mordu na okropne rozmiary. Ztąd sposoby utrzymania biednych są umniejszone, handel ubezwładniony, sumienia przytępione i sponiewierane w sądach swoich, a wiele dusz ginie z dnia na dzień.

II. Kościół jedynie może zaradzić takiéj nędzy. A chociażby głos jego nie był usłuchanym przez wszystkich, będzie wszelako przewodnikiem tysiącom ludzi, i prędzéj czy późniéj osięgnie swój skutek. Wreszcie ogłaszać zasady wieczne jest samo w sobie po wszelkie czasy chwałą oddaną Bogu, która musi przynieść owoce swoje.

III. Ludzie poważni i obeznani ze sprawami widzą położenie świata i Kościoła, ze względu na tę prawdę tak samo jak wielu ludzi uczonych i obeznanych z Religią. Ci zaś są przekonani o potrzebie ogłoszenia téj części prawa kanonicznego, które się tyczy prawa narodów (jus gentium), istoty wojny, i tego co ją czyni powinnością lub grzechem. Przez to przywrócenie sumienia ludów, zostaną niebczpieczeństwa, które im grożą, a których mądrość świata i rachuby polityki połączyć nie zdolne, oddalone.

Chwila, która obecnie jest daną do czynu, może być krótką. Jeśli z niéj nie skorzystamy spadnie na Kościół odpowiedzialność za to, że nie skorzystał ze sposobności, jaką mu Opatrzność podała.“

W ostatnim czasie odbył Watykański Sobór trzy posiedzenia generalne, i to jak następuje:

W poniedziałek dnia 31 stycznia odbyło się posiedzenie generalne XX. Mszą o duchu św. odprawił Arcybiskup Lwowski (obrz. łać.) Wierzchlejski, a zwykłe modlitwy odmówił kardynał prezydujący. Poczem odczytał tenże nazwiska Ojców, którzy prosili komisyą excusationum o pozwolenie opuszczenia Soboru i powrócenia do domu. Przedłożywszy Soborowi powody jakie ciż Ojcowie podali, zawezwał go aby przez powstanie z miejsc dał poznać, że uniewinnienia te uznaje za słuszne i wystarczające. *)

Następnie odczytał kardynał prezes nazwiska Biskupów, którzy na Sobór się nie stawili i przytoczywszy uniewinnienia jakie każdy z nich podał, zapytał znowu OO. Soboru czy uważają tychże nieobecnych za wytłomaczonych. Tym końcem zawezwał znowu Ojców aby przez powstanie z miejsc dali poznać swe przyzwolenie.**)

Zabierali następnie głos:

12. Acciardi Biskup z Anglony i Tursi.

13. Caixal y Estrade Biskup z Urgel (cfr. sess. XII).

14. Dinkel Biskup Augsburgski (Augusta).

15. Ant. Jorda' y Solér Biskup z Vich.

16. Gallucci biskup Recanati i Lorreto.

Na końcu tegoż posiedzenia zawiadomił kard. prezydujący Ojców Soboru o śmierci Biskupa z Tarbes Mgr. Bern, Mascaron — Laurence polecając duszę jego pobożnym ich modłom.

Posiedzenie XXI odbyło się we Czwatek 3 lutego. O zwykłéj godzinie rozpoczął mszą św. Arcybiskup Smyrny Spaccapietra, a po odczytaniu modlitw, zabierali głos o tymże jeszcze samym schemacie:

17. Demarlis, Bisk. z Galteli-Nuovo (cfr. sess. XII.) (Sardynia).

18. Behnam-Benini, Biskup z Mossul (syryjski).

19. Clifford, Bisk. z Clifton (Anglia).

20. Bostani Biskup Tyru i Sydonu (obrz. Maronicki).

21. Pedicini Arcybisk. Baru (Apulia).

22. Gandolfi Biskup z Corneto i Civitavecchia (cfr. sess. VIII.)

Pod koniec tegoż posiedzenia zawiadomili znowu

---

*) L'Univers wymienia nazwiska trzech Biskupów, którzy otrzymali pozwolenie na wyjazd.

Pierwszy z nich Msgr. Clut, wikaryusz apostolski, w Ameryce północnéj, koadjutor Biskupa Farraud, wyjechał niebawem po otwarciu Soboru.

2gi Msgr. Taché, Biskup św. Bonifacyusza, został wezwany przez rząd Kanady do powrotu, dla tego, że wpływ jego potrzebny tam do uśmierzenia zaburzeń politycznych, które po jego wyjeździe wybuchły.

Z podobnéj przyczyny musiał także Arcybiskup Algieru Msgr. Lavigerie opuścić Sobór.

*) Wedle *„Annuario Pontificio“* z tego roku słada się hierarchia kościelna z 72 kardynałów (wakują miejsca: 1 kard.-Bisk. 8 kard.-presb. 9 kard.-dyakon). Jest więc obecnie: 5 kard.-Biskup 42 kard.-presb 7 kard.-Dyakonów z tych jest obecnych na Soborze: wszyscy kard.-Bisk. 37 kard.-presb. (brakuje 5) wszyscy kard.-dyakoni. Nie przybyli na Sobór: kard.-Alameda y Brea, Arcyb. z Toledo (89 lat), 2) Billiet, Arcyb. z Chambery (87 lat) 3) Bonad Arcyb. Lyonu (83 lat) 4) Donnet, Arcyb. z Bordeaux (75 lat) i 5) Garcia Cunesta, Arcyb. Kompostelli (67 lat).

Patryarchów łać. i wscho. obrz. jest 12. (5 wschodn. 6 łać jeden wakujący (Lizbona). Wszyscy Patr: (11) są na Soborze obecni.

Stolic Arcybiskupich jest 132 (prócz tego 26 stolic wakujących 16 Arcybiskupstw wschodnich) stolic Biskupich jest 709, z tych jest 130 stolic opróżnionych. (na obrządki wschodnie przypada 48 Biskupstw.

Arcybiskupstw i Biskupstw in part. infidel jest: 41 Arcyb. i 190 Biskupstw rozdanych. „Prócz tego jest 18 Prałatów bez stolic, którzy zatrzymują tytuł i nazwę stolicy z dodatkiem „jam.“

Razem jest więc wszystkich prałatów licząc od patryarchów na dół 722 zajmujących stolice, 18 bez stolic i 231 in part inf., razem 971. Z tych jest obecnych na Soborze około 770.

Dodać tu jeszcze należy, że Pius IX wyniósł w czasie swego panowania 15 stolic do godności Metropolów, ustanowił 5 Arcybiskupstw i 122 Biskupstw Apostolskich Delegacyi jest 5, apostolkich Wikaryatów 107 i prefektur apostol 25. Z tych ustanowił Pius IX w czasie swego panowania: 2 Delegacya, 22 wikaryaty i 11 prefektur. (Wakuje obecnie 11 wikaryatów i 8 prefektur.

kardynałowie prezydujący Ojców Soboru o śmierci Biskupa Hiszpańskiego z Lerida Mariano Puilgllat polecając spokój jego duszy ich pobożnym modłom.

Posiedzenie XXII odbyło sią w Piątek 4 lutego. Bliższe szczegóły podamy w następnéj *Kronice.*

Podajemy dokończenie modlitw używanych w czasie Soboru:

In solemni sacro obedientia sanctissimo Patri praestita, sermone post Evangelium, circulisque omissis, more solito peragentus, sed dicta in fine missae a Cardinali celebrante oratione „Placeat," accedet ad Thronum Pontificalem Episcopus orator mitram manu gestans, et osculato genu dextero summi Pontificis, petet ab eo indulgentiam, ascendet suggestum, et alloquetur Patres. Absoluta osatione, publicabit Indulgentiam. Deinde Sanctitas sua, deposita mitra, coram Cruce surget, et dicet:

V. Sit nomen Domini benedictum
R. Ex hoc nunc et usque in saeculum
V. Adjutorium nostrum in nomine Domini,
R. Qui fecit coelum et terram.
V. Benedicat vos omnipotens Deus. Pater †, et Filius †, et Spiritus † sanctus
R. Amen.

Emus et Rmus D. Cardinalis celebrans cum suis ministris discedet recitans Evangelium S. Joannis, et interim Summus Pontifex sedebit, et ei imponetur mitra. Deinde accedet ad Pontificem subdiaconus apostolicus paratus tunica albi coloris, deferens caligas, et sandalia, quae ipsi Pontifici more solito imponentur dum dicet psalmum: „Quam dilecta etc."

Postea recedet Subdiaconus, et accedat emus et rmus D. Cardinalis Diaconus amictu, alba stola, et dalmatica indutus, quia est Evangelium cantaturus, nec non Acolythis unus post alium deferentes singuli sacra indumenta ac si Papa esset Missam solemni pontificali ritu celebraturus. Cum autem Pontifex, deposita mitra et pluviali, pontificales vestes, Cardinali Diacono ministrante, assumpserit, omnes qui sacris paramentis sunt induti, mitram manibus gestantes summo Pontifici obedientiam praestabunt; Cardinales manum, Patriarchae, Archiepiscopi et Episcopi genu dexterum, Abbates pedem osculantes.

Hac actione finita Cardinalis Diaconus a dextris Pontificis assistens surget, et alta voce dicet: „orate," et mox tam Pontifex super faldistorium sibi paratum, quam alii, sine mitra, in proprio loco genuflexi orabunt versi ad altare. Surgens deinde Pontifex solus, ceteris genibus innixis permanentibus, dicet hanc orationem in tono competenti, videlicet.

Adsumus, Domine sancte Spiritus, adsumus quidem peccati imaculis detenti, sed in nomine tuo specialiter adgregati. Veni ad nos, et esto nobiscum, et dignare illabi cordibus nostris. Doce nos quid agamus, quo gradiamur, et ostende qnid efficere debeamus, ut, te auxiliante, tibi complacere in omnibus valeamus. Esto salus, et effector judiciorum nostrorum, qui solus cum Deo Patre, et ejus Filio nomen possides gloriosum. Non patiaris perturbatores esse justitiae, qui summam diligis aequitatem; non in sinistrum nos ignorantia trahat, non inflectat, non acceptio munerum vel personae corrumpat; sed junge nos efficaciter tibi solius tuae gratiae dono, ut simus in te unum, et in nullo aberremus a vero, quatenus in nomine tuo collecti, sic in cunctis teneamus cum moderamine pietatis justitiam, ut hic a te in nullo dissentiat sententia nostra, et in futuro pro bene gestis consequamur praemia sempiterna.

Omnes respondent: *Amen.*

Postea cardinalis Diaconus a sinistris surgens versus ad Patres dicet: „Erigite vos".omnes surgent, et cantores cantabunt antifonam:

Exaudi nos, Domine, quoniam benigna est misericordia tua, secundum multitudinem miserationum tuarum respice nos Domine.

Iterum Diaconus a dextris conevrsus ad Patres dicet: „Orate" et similiter omnes procumbent, et aliquantalum orabunt secreto, donec Diaconus a sinistris dicat: „Erigite Vos" et omnes surgent. Pontifex vero, omnibus stantibus, et detecto capite, orationem dicet absolute.

Mentes nostras, quaesumus Domine, Paraclitus, qui a te procedit, illuminet et inducat in omnem, sicut tuus promisit Filius, veritatem. Qui tecum vivit et regnat in unitate ejusdem Spiritus sancti Deus, per omnia saecula saeculorum.

R. Amen.

Quo finito rursum omnes genuflectent, et duo cantores incipient litanias omnibus respondentibus.

Kyrie eleison, Christe eleison, Kyris eleison.
Christe audi nos, Christe exaudi nos,
Pater de coelis Deus, miserere nobis,
Spiritus sancte Deus miserere nobis,
Sancta Trinitas unius Deus miserere nobis,
Sancta Maria ora pro nobis
Sancta Dei genitrix ora pro nobis
Sancta virgo virginum ora pro nobis
Sancte Michael ora pro nobis,
Sancte Gabriel ore pro nobis,
Sancte Raphael ora pro nobis,
Omnes sancti Angeli et Archangeli orate pro nobis,
Omnes sancti beatorum spirituum ordines orate pro nobis,
Sancte Joannes Baptista ora pro nobis,
Sancte Joseph ora pro nobis,
Omnes sancti Patriarchae et Prophetae orate pro nobis,
Sancte Petre ora pro nobis,
Sancte Paule ora pro nobis,
Sancte Andrea ora pro nobis,
Sancte Jacobe ora pro nobis,
Sancte Joannes ora pro nobis,
Omnes Sancti Apostoli et Evangelistae orate pro nobis,
Omnes sancti discipuli Domini orate pro nobis,
Sancte Stephane ora pro nobis
Sancte Laurenti ora pro nobis,
Sancte Vincenti ora pro nobis,
Omnes sancti martyres orate pro nobis,
Sancte Silvester ora pro nobis
Sancte Gregori ora pro nobis,
Sancte Augustine ora pro nobis,
Omnes sancti pontifices et confessores orate pro nobis,
Sancte Antoni ora pro nobis,
Sancte Benedicte ora pro nobis,
Sancte Dominice ora pro nobis,
Sancte Francisce ora pro nobis,
Omnes sancti sacerdotes et Levitae orate pro nobis,

Omnes sancti Monachi et eremitae orate prz nobis,
Sancta Maria Magdalena ora pro nobis,
Sancta Agnes ora puo nobis,
Sanota Caecilia ora pro nobis,
Sancta Agatha ora pro nobis,
Sancta Anastasia ora pro nobis,
Omnes sanctae virgines et viduae orate pro nobis,
Omnes sancti et sanctae Dei, intercedite pro nobis,
Propitius esto, parce nobis, Domine,
Propitius esto, exaudi nos, Domine,
Ab omni malo, libera nos Domine,
Ab omni peccato, libera nos, Domine,
A morte perpetna, libera uos, Domine.
Per mysterium sanctae incarnationis tuae, libera nos, Domine,
Per adventium tuum, libera etc.
Per nativitatem tuam, libera etc.
Per baptismum et sanctum jejunium tuum, libera etc.
Per crucem et passionem tuam, libera etc.
Per mortem et sepulturam tuam, libera etc.
Per sanctam resurrectionem tuam, libera etc.
Per admirabilem ascensionem tuam. libera etc.
Per adventum Spiritus sancti Paracliti, libera etc.
In die judicii, libera etc.

Peccatores — te rogamus, audi nos.

Ut nobis parcas, te rogamus,
Ut ecclesiam tuam sanctam regere et conservare digneris, te rog.
Ut Domnum Apostolicum, et omnes ecclesiasticos ordines in sancta religione conservare digneris, te rog.

Surgens Pontifex cum mitra, et manu sinistra tenens Crucem loco baculi pastoralis benedicet Synodo dicens:

Ut hanc sanctam Synodum, et omnes gradus ecclesiasticos bene † dicere digneris, te rogamus,
Ut hanc sanctam Synodum, et omnes gradus ecclesiasticos bene † dicere, et rege † re digneris, te rogamus,
Ut hanc sanctam Synodum, et omnes gradus ecclesiasticos bene † dicere, rege † re, et conser † vare digneris, te rog.

Procumbente iterum Pontifice Litaniae absolventur.

Ut inimicos sanctae Ecclesiae humiliare digneris, te rog.
Ut regibus et principibus christianis pacem et veram concordiam donare digneris, te rog.
Ut nosmet ipsos in tuo sancto servitio confortare et conservare digneris, te rog.
Ut omnibus benefactoribus nostris sempiterna bona retribuas, te rog.
Ut fructus terrae dare et conservare digneris, te rog.
Ut omnibus fidelibus defunctis requiem aeternam donare digneris, te rog.
Ut nos exaudire digneris.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, parce nobis Domine.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, exaudi nos Domine.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserere nobis.

Christe audi nós, Christe exaudi nos,
Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison.

Deinde surgent omnes, et Pontifex versus ad altare dicit:

Oremns.

Diaconus a dextris dicet: Flectamus genua, et Diaconus a sinistris: Levate:

Da, quaesumus, ecclesiae tuae misericors Deus: ut sancto spiritu congregata, hostili nullatenns incursione turbetur. Per Dominum Nostrum Jesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate ejusdem Spiritus sancti Deus, per omnia saecula saeculorum.

R) Amen.

Tum sument manipulum Subdiaconus apostolicus, et Cardinalis Diaconus qui Evangelium rei de qua agitur competens cantabit. Ipse osculabitur manum Pontficis, qui mox ponet incensum, ministrante naviculam Cardinali Presbytero induto cum Pluviali. Interim Diaconus accepto ex altari libro unacum Subdiacono, luminaribus et caeremoniis consuetis, petet a Pontifice benedictionem et cantabit Evangelium: quo finito Pontifex osculabitur librum, et incensabitur more solito.

Deinde cum mitris omnes sedebunt, et Pontifex congruis verbis hortabitur Patres ad opportuna facienda decreta et postea surgens sine mitra, et procumbens super faldistorium intonabit Hymnum: „Veni Creator Spiritus" omnibus ex tempore delecto capite genua flectentibus, quousque primus versus perficiatur. Deinde omnes surgent stantes sine mitra, et Cantores prosequentur hymnum. In fine Pontifex surget dicens:

V. Emitte Spiritum tuum et creabuntur
R. Et renovabis faciem terrae.

Oremus.

Deus qui corda fidelium sancti Spiritus illustratione docuisti: da nobis in eodem Spiritu recta sapere, et de ejus semper consolatione gaudere. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate ejusdem Spiritus sancti Deus, per omnia saecula saeculorum.

R) Amen.

Duo cantores dicent:

V. Benedicamus Domino
R. Deo gratias.

Caeremoniarum Praefectus alta voce dieet: Exeant omnes locum non habentes in Concilio: Tunc jussu Rmi Patris e suggestu alta voce recitabuntur decreta, et dein rogabuntur Patres an ea placeant; ac statim procedent scrutatores ad suffragia excipienda, quae pronunciari debebunt a Patribus per verba „Placent" vel „Non Placent", ita tamen ut Emi ac Rmi Cardinales, nec non Rmi Patriarchae, Primates, Archiepiscopi et Episcopi servato inter eos ordine dignitatis et cujusque promotiotionis, suffragium proferant sedentes cum mitris; Abbates vero, et Generales Congregationum et Ordinum regularium capite detecto, et praemissa summo Pontifici genuflexione. Scrutatores autem collectis suffragiis, penes dolium pontificium iis accurate dirimendis ac enumerandis operam dabunt, ac de ipsis ad Summum Pontificem referent, qui supremam suam sententiam edicet, eamque promulgare mandabit, hac adhibita solemni formula „Decreta modo lecta placuerunt omnibus Patribus nemine dissentiente", (vel si qui forte dissenserint) „tot numero exceptis, Nosque sacro approbante Concilio illa ita decernimus, statuimus, atque sancimus ut lecta sunt.

Hisce autem omnibus expletis erit Promotorum Concilii rogare Protonotarios apostolicos praesentes, ut de omnibus et singulis in sessione peractis unum vel plura, instrumentum, vel instrumenta conficiantur, adhibitis festibus rogatis.

Denique, die alterius Sessionis de mandato summi Pontificis indicta, ipse Pontifex intonabit snie mitra Hym-

num: „Te Deum laudamus“, quem cantores alternatim cum Clero prosequentur. Hymno finito Pontifex adhuc stans dicet:

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Deus cujus misericordiae non est numerus, et bonitatis infinitus est thesaurus, piissimae Majestati tuae pro collatis donis gratias agimus tuam semper clementiam exorantes; ut qui petentibus postulata concedis, eosdem non deserens ad praemia futura disponas. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Deinde Pontifex, adjuvante Cardinali Diacono qui Evangelium cantavit, exuet sacra paramenta, quae super altare imponentur, atque assumet mozzetam cum stola, et facta brevi oratione super faldistorium, surget, benedicet Synodo, et discedet.

Mox omnes Patres in locis paratis deponent sacras vestes, et similiter discedent. In ceteris subsequentibus sessionibus haec omnia serventur praeter ea quae adnotantur.

1. Non habebitur Supplicatio, et ideo omnes Cardinales et Patres, hora pro qualibet vice indicenda se conferent ad basilicam S. Petri, et unusquisque adorato Ssmo Sacramento in loco designato, ita summo Pontifice disponente, assumet sacra paramenta coloris rubri, nisi aliter notetur, et conveniet in aulam Concilii, et facta flexis genibus brevi Oratione ante Crucem, petet proprium subsellium.

2. Missa celebrabitur lecta sine cantu de Spiritu sancto, juxta tamen rubricas, neque erit oratio ad Patres, neque obedientia praestabitur Snmmo Pontifici.

Aloisius Ferrari.

Protcn. Apostolic. Caerem. Praefectus.

Nakładzca i Redaktor ks. Stagraczyński w Poznaniu. — Czcionkami drukarni Tygodnika katolickiego (A. Schmaedicke) w Poznaniu. W komisie L. Streisandta w Grodzisku.